

NĂM DÀN NÓI CHUYỆN HỔ

PGS.TS Biền Văn Minh

Trường ĐHSPT - Đại học Huế

Hổ được xem là con vật dũng mãnh, có uy quyền nhất, bắt buộc tất cả các loài thú trong núi rừng phải khuất phục. Chính vì thế hổ được người dân Malaysia chọn làm biểu tượng quốc gia. Nhiều người sinh năm dần (hổ) là những nhà khoa học, anh hùng dân tộc, vĩ nhân, danh nhân của thế giới như Euclide, Karl Mark, Tôn Trung Sơn, Thomas Hunt Morgan, Trần Thái Tông, Phan Huy Chú... Được biết Bác Hồ - vị cha già kính yêu của dân tộc chúng ta cũng là người sinh năm Canh Dần (1890). Năm nay Việt Nam đón Tết năm Canh dần (2010) có ý nghĩa đặc biệt, đó là năm chào đón 1000 năm Thăng Long – Hà Nội, năm phục hồi tăng trưởng kinh tế.

Để giúp bạn đọc hiểu biết thêm về hổ, chúng tôi xin trao đổi một số đặc điểm sinh học của loài hổ để mọi người cùng tham khảo.

1. Sơ lược về loài hổ

Hổ còn gọi là cọp, hùm, hay ông ba mươi (*Panthera tigris*) là động vật có vú thuộc họ Mèo (Felidae), là một trong bốn loại "mèo lớn" thuộc chi (genus) *Panthera*. Hổ trưởng thành thường có kích thước: thân dài 1530 - 1600mm, đuôi dài 670 - 880mm, bàn chân sau dài: 310 - 330mm, trọng lượng hổ đực từ 150 đến 310kg và hổ cái từ 100 đến 160 kg. Sau tai có đốm trắng cảm và họng màu trắng nhạt. Bộ lông có nền vàng màu da bò, vàng nhạt. Toàn thân có nhiều sọc ngang (vằn) màu đen hoặc màu nâu đen; đuôi có vòng nâu đen không đều từ gốc đến nút đuôi. Trong các nòi hổ phổ biến, hổ Corbet là nhỏ nhất còn hổ Amur là lớn nhất. Hổ là một loại thú dữ ăn thịt sống.

2. Một số đặc điểm sinh học của hổ

Phần lớn loài hổ sống trong rừng và đồng cỏ là những khu vực mà khả năng nguy trang của chúng phù hợp nhất. Trong số các loại mèo không lồ, chỉ có hổ và báo đốm Mỹ (jaguar) là bơi tốt. Hổ kém mèo về khả năng leo trèo. Hổ đi săn đơn lẻ, thức ăn chủ yếu là các loài thú khác như nai, hươu, hoẵng, lợn rừng, khỉ và động vật nuôi (như trâu, bò, dê, cừu...). Hổ là một trong số nhiều loài động vật ăn thịt nằm ở mắt xích cuối cùng của chuỗi thức ăn trong hệ sinh thái tự nhiên. Mùa sinh sản của hổ không rõ ràng. Hổ cái động dục 5 ngày theo chu kỳ 50 ngày và ghép đôi đến khi có thai. Thời gian có chửa 100 - 108 ngày, mỗi lứa đẻ 2 - 4 con. Con non sống với mẹ 1 - 2 năm.

Nhiều nhà khoa học cho rằng có 9 phân loài hổ khác nhau, 3 trong số đó đã tuyệt chủng và 1 có thể cũng sẽ tuyệt chủng trong tương lai gần. Cụ thể như sau:

1. *Panthera tigris* subsp. *altaica* - hổ Siberia hay hổ Amur.
2. *Panthera tigris* subsp. *amoyensis* - hổ Hoa Nam.
3. *Panthera tigris* subsp. *balica* - hổ Bali (tuyệt chủng).
4. *Panthera tigris* subsp. *corbetti* - hổ Đông Dương (còn gọi là hổ Corbet).
5. *Panthera tigris* subsp. *jacksoni* - hổ Mã Lai.
6. *Panthera tigris* subsp. *sondaica* - hổ Java (tuyệt chủng).
7. *Panthera tigris* subsp. *sumatrae* - hổ Sumatra.
8. *Panthera tigris* subsp. *tigris* - hổ Bengal.
9. *Panthera tigris* subsp. *virgata* - hổ Caspi (tuyệt chủng).

Ở nước ta hiện có phân loài *Panthera tigris* subsp. *corbetti*, (Mazak, 1968) ở bậc CR nghĩa là rất nguy cấp (theo sách Đỏ Việt Nam, 2007) hoặc nhóm 1B nghĩa là nghiêm cấm khai thác và sử dụng vì mục đích thương mại (theo Nghị định 32/2006/NĐ-CP).

Phân loại khoa học

Giới (<i>Kingdom</i>):	Animalia
Ngành (<i>phylum</i>):	Chordata
Lớp (<i>class</i>):	Mammalia
Bộ (<i>ordo</i>):	Carnivora
Họ (<i>familia</i>):	Felidae
Chi (<i>genus</i>):	<i>Panthera</i>
Loài (<i>species</i>):	<i>P. tigris</i>

Tên kép

Panthera tigris
(Linnaeus, 1758)

Khu vực phân bố của hổ trước đây trải dài từ Nga, Siberi, Iran, Afghanistan, Ấn Độ, Trung Quốc đến Đông Nam Á, bao gồm cả quần đảo Indonesia. Ngày nay vùng phân bố của chúng bị thu hẹp một cách đáng kể mà nguyên nhân chính là do nạn chặt phá rừng và săn bắn trái phép.

Trong điều kiện nuôi nhốt, ở các vườn thú và đoàn xiếc, sư tử và hổ thỉnh thoảng có giao phối với nhau. Nếu bố là sư tử, lũ con sinh ra sẽ được gọi là "sư hổ", còn nếu bố là hổ, lũ con được gọi là "hổ sư". Những con vật này tuy khỏe mạnh nhưng nói chung là không sinh đẻ được. Tuy nhiên, một con sư hổ cái ở Munich (Đức) đã được cho giao phối thành công với một con sư tử và lũ con đã được nuôi dưỡng thành.

3. Biện pháp bảo vệ hổ

HÃY NÓI "KHÔNG" VỚI CÁC SẢN PHẨM TỪ HỔ

Hổ thường bị săn bắt để lấy da, xương, hay các bộ phận khác. Nạn săn bắt, buôn bán hổ khiến số lượng loài động vật quý hiếm này giảm 95% so với đầu thế kỷ XX. Ngày nay trên thế giới chỉ còn khoảng 5.000-7.000 cá thể hổ hoang dã, trong đó có khoảng 200 cá thể ở Việt Nam và 1.500 cá thể ở Ấn Độ. Loài hổ đã được đưa vào sách đỏ thế giới - xếp bậc E - hiện đang đứng trước nguy cấp bị tiêu diệt do sức ép của nạn truy lùng săn bắn và chặt phá rừng.

Ở Việt Nam, gần 3/4 số hổ bị giết đều là nguồn cung cấp một số vị thuốc cho y học cổ truyền như cao hổ cốt giúp trị bệnh suy dinh

dưỡng, đau khớp...) và kỹ nghệ da lông. Số lượng hổ sẽ rất khó gia tăng trừ khi người dân nhận thức được một con hổ sống có giá trị cao hơn một con hổ chết. Một số tổ chức và cá nhân đã bắt đầu thực hiện ý tưởng này và hy vọng sử dụng hổ như là con vật có sức hấp dẫn trong du lịch sinh thái. Được biết tại khu vực tỉnh Bình Dương, năm 2007 có khoảng 41 con hổ do một số tư nhân nuôi nhốt. Hiện tại số hổ này vẫn tạm thời được giao cho các cá nhân nuôi. Tuy nhiên, giá trị bảo tồn của chúng không cao do khó xác định nguồn gốc và cũng không thể thả chúng trở lại vào rừng.

Nếu chúng ta mong muốn cứu lấy loài hổ, một báu vật của tạo hóa, trước nguy cơ bị tuyệt chủng thì chúng ta cần hành động ngay.

Thứ nhất, tuyên truyền, giáo dục nhằm nâng cao nhận thức cho người dân để họ ngăn chặn nạn săn bắt, buôn bán hổ trái phép.

Thứ hai, điều tra hiện trạng và đề xuất các giải pháp về bảo tồn hổ, xây dựng quy chế quản lý và giám sát các cơ sở nuôi nhốt hổ và xây dựng cơ chế tài chính bền vững cho việc bảo tồn hổ ở Việt Nam.

Thứ ba, cấm săn, bẫy bắt, và cần có pháp lệnh cụ thể để ngăn chặn tệ săn bắn hiện nay kết hợp với bảo vệ rừng và xây dựng hệ thống các khu bảo vệ thiên nhiên.

Thứ tư, thông báo kịp thời các hành vi săn bắt, nấu cao hổ, tàng trữ, vận chuyển, buôn bán hay tiêu thụ hổ và các sản phẩm từ hổ đến cơ quan chức năng, hoặc gửi email đến hotline@fpt.vn.

4. Kết luận

- Hổ là loài thú quý hiếm, được sách đỏ thế giới xếp bậc E, ở Việt Nam hiện nay mức độ đe dọa rất nguy cấp.

- Việc bảo vệ hổ và bảo vệ rừng là trách nhiệm không của riêng ai. Cần phối hợp thực hiện liên Bộ: Bộ Tài nguyên – Môi trường, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Bộ Công an, Bộ Thông tin và Truyền thông... và sự hỗ trợ của các tổ chức Quốc tế trong các hoạt động bảo tồn loài hổ. Đặc biệt, cần chú trọng tuyên truyền giáo dục người dân cũng như nhanh chóng xây dựng quy chế quản lý và cơ chế tài chính bền vững cho việc bảo tồn loài này. □